

GREENPEACE

MAGAZÍN GREENPEACE ČESKÁ REPUBLIKA

ZIMA 2022

Foto © Carlos Eduardo Fragoso / Greenpeace

TÉMA ČÍSLA

VÝZVA PRO PŘÍRODU

Milé čtenářky, milí čtenáři, věřím, že po náročných měsících letošního roku vás čekají pokojné vánoční svátky! Mám radost, že v zimním čísle našeho magazínu vám můžeme přinést pestrou kompilaci textů, které dokazují široký záběr činnosti Greenpeace.

V první řadě představujeme zásadní kampaň s názvem Výzva pro přírodu, která vyzývá světové politiky a političky k důsledné ochraně biodiverzity. Za posledních padesát let se totiž počty volně žijících živočichů na planetě zmenšily o dvě třetiny. A na letošní prosinec je naplánována klíčová biodiverzitní konference (COP 15) v Montrealu, kde se má rozhodnout o závazcích v ochraně biodiverzity do roku 2030.

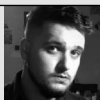
Nezapomínáme ale ani na komunikaci s politiky na tuzemské úrovni. V nedávné době jsme společně s dalšími organizacemi uspořádali v Senátu ČR odbornou konferenci s názvem „Udržitelné a dostupné: energetická bezpečnost v čase transformace“. Jednání s politiky a odborníky je totiž jedním ze zásadních kroků ve vyjednávání zdravé, bezpečné a ekologicky zodpovědné společnosti. Souhrn z tohoto jednání naleznete na následujících stránkách, stejně jako reflexi z nedávné klimatické konference v Egyptě.

Greenpeace propojuje nejenom občanskou společnost a politickou sféru, ale je v živém kontaktu s uměleckým světem, protože některá témata lze nejlépe vyprávět právě uměleckým gestem. Připravili jsme pro vás proto rozhovor s výtvarníkem Michalem Škapou, který k 50. výročí Greenpeace vytvořil obří nástěnnou malbu v pražských Vršovicích. K narozeninám Greenpeace vznikl také Soundtrack pro planetu – hudební album, na které hudebníci složili skladby s použitím zvuků nahraných během expedice Greenpeace po celém světě.

Do dalšího roku vám přeji vše dobré, hodně sil a štěstí! V budoucích měsících budeme pokračovat v našich snahách, kterým se můžeme věnovat díky vám! Děkuje se za vaši podporu!

S přáním radostného čtení

Lukáš Senft
vedoucí vydání

GREENPEACE MAGAZÍN

Vydává: Greenpeace Česká republika, Prvního pluku 12, Praha 8 – Karlín, 186 00, tel.: +420 224 320 448 nebo +420 224 319 667, e-mail: priznivci@greenpeace.org, www.greenpeace.cz
Vedoucí vydání: Lukáš Senft | Grafická úprava: Petr Slezák
Jazyková redakce: Igor Pejchal | Registrováno MK ČR E 20887, ISSN 1211 81 68 | Podávání novinových zásilek povoleno ředitelstvím pošt Praha, čj. NP 2417/1993 ze dne 14. 12. 1993

Foto © Ray Baseley

AKCE NA VLTAVĚ

Politici, nebudte trubky, zdaňte fosilní korporace, peníze dejte lidem, podpořte zateplování domů a rozvíjejte obnovitelné zdroje. S tímto vzkazem určeným vrcholným politikům států EU, kteří se v říjnu setkávali při příležitosti pražského summitu na Pražském hradě, jsme se vydali na Vltavu. Chtěli jsme tak upozornit na nutnost řešit současnou energetickou krizi, která je způsobená Putinovou válkou na Ukrajině, ale také na krizi klimatickou, která s ní úzce

souvisí. Řešením je ukončení závislosti Evropy na fosilních palivech, ať už pocházejí odkudkoli, a v přechodu k investicím do dlouhodobě energetické bezpečnosti pomoci obnovitelných zdrojů.

OBSAH ČÍSLA

Výzva pro přírodu	3
Chránit přírodu znamená chránit naši budoucnost	4-6
Svým dílem se snažím upozorňovat na aktuální problémy, a to i s otázkou, jaké mají řešení	7-9
Klimatická konference v Egyptě	10-11
Anketa / Soundtrack pro planetu	12-13
Současná energetická krize má evropské, nikoliv národní řešení	14
Zdražování energií ještě nekončí	15-16
Nová klimatická válka: Jak si vzít planetu zpět	17-18
Naučíte se spoustu nových věcí	19
Soundtrack pro planetu	20

„VÝZVA PRO PŘÍRODU“

POŽADUJE OCHRANU

BIOLOGICKÉ ROZMANITOSTI

Česká pobočka Greenpeace spustila na začátku listopadu kampaň Výzva pro přírodu za přijetí a dodržování celosvětových cílů ochrany biodiverzity do roku 2030. Ty se mají schvalovat v prosinci v kanadském Montrealu na 15. konferenci (COP 15) k Úmluvě o biologické rozmanitosti. Mezi hlavní cíle patří ochrana 30 % pevniny i souše, snížení znečištění, zastavení vymírání druhů, omezení spotřeby pesticidů a respektování práv domorodých obyvatel.

Lidé mohli kampaň podpořit podpisem petice na stránkách www.vyzvaproprirodu.cz. Součástí kampaně byly i aktivity v Česku. V minulých letech se tématu biodiverzity a ochrany přírody věnovala česká kancelář Greenpeace především v kampani za ochranu unikátních bukových lesů v Krušných horách, které stále nejsou chráněné, přestože jsou součástí evropské významné lokality v rámci sítě Natura 2000.

Úmluva o biologické rozmanitosti je nejvýznamnější mezinárodní mnohostranná dohoda zabývající se péčí o přírodní a krajinné dědictví. Jednou za dekádu se státníci téměř všech zemí světa v rámci konference smluvních stran dohadují na prioritních cílech pro ochranu biodiverzity na dalších deset let. Kvůli koronaviru mají nyní jednání dvouletý skluz. Cíle pro uplynulou dekádu dohodly vlády téměř 200 zemí v roce 2010 v Japonsku a známé jako „dvacet cílů z Aiči“. Země se zavázaly například ke zvětšení rozlohy přírodních rezervací z původních deseti procent rozlohy Země na sedmnáct. Stejně tak mělo dojít k rozšíření chráněných mořských oblastí z tehdejšího jednoho procenta na deset. K dosažení cílů přitom mělo dojít do konce roku 2020, tedy před dvěma lety. Žádný z 21 cílů nebyl dosud splněn.

Důležitou roli na konferenci hraje i Česko, díky předsednické roli v Evropské unii. Právě pod taktovkou Česka přijala EU pozici pro COP 15. Očekává se, že se na konferenci přijme tentokrát 21 cílů. Jejich návrh a konkrétní znění jsou stále předmětem řady rozporů, především mezi globálním severem a jihem například nad otázkami financování ochrany cenných ekosystémů s vysokou mírou biodiverzity. Očekává se ale, že by k jednoduššímu uzavření dohody mohla přispět změna hlavy státu v Brazílii, protože dosavadní prezident Jair Bolsonaro otevřeně vystupoval proti řadě biodiverzitních cílů, například proti omezení spotřeby pesticidů.

„Světové vlády selhávají v plnění cílů pro ochranu biodiverzity už druhou dekádu po sobě. Za posledních padesát let se počty volně žijících živočichů na planetě zmenšily o dvě třetiny. Každé dvě vteřiny je vykácen les o velikosti fotbalového hřiště. Každou minutu skončí v oceánech a řekách plastový odpad o objemu popelářského vozu. Každý den vyhynou desítky druhů. Důkazy o lidské způsobené destrukci naší planety nebyly nikdy jasnější a přesvědčivější. Je čas přejít od rétorických cvičení ke skutečným činům.“

Jan Freidinger, koordinátor kampaně Výzva pro přírodu v Greenpeace ČR

Lukáš Hrábek

tiskový mluvčí Greenpeace

CHRÁNIT PŘÍRODU ZNAMENÁ CHRÁNIT NAŠI BUDOUCNOST

Letošní podzim je plný velkých mezinárodních setkání: klimatická konference COP 27 v Egyptě a skutečně zásadní jednání o ochraně přírody a biologické rozmanitosti COP 15 v Montrealu. To, čím byl pařížský COP pro klima, může být ten montrealský pro biodiverzitu. Jeho výsledkem má být dohoda o globálním rámci včetně cílů ochrany přírody a biodiverzity do roku 2030. Svou historickou roli při obou jednáních hraje i Česko jako předsednická země EU.

A není to jednoduché – třaskavá geopolitická situace, ekonomické problémy většiny států i memento neschopnosti dohodnout se na globální oceánské úmluvě naznačují, že kýžený cíl – tedy přejít v ochraně biodiverzity a planety od slov a proklamací k činům – je nelehký úkol. Na druhou stranu argumenty a důvody pro ochranu biodiverzity nebyly v historii nikdy tak urgentní jako dnes. Důkazy o lidmi způsobené destrukci naší planety nebyly nikdy jasnější a přesvědčivější. Zároveň víme, že jsme my lidé na zdravé a pestré přírodě

závislí a je naším nejlepším spojencem v boji proti klimatické krizi.

30 LET MARNÝCH SLIBŮ

Před třiceti lety se na Summitu Země v Rio de Janeiro přes 170 států dohodlo, že bude společně postupovat při ochraně naší planety. Byly podepsány dvě Rámcové úmluvy OSN – o změně klimatu (UNFCCC) a o biologické rozmanitosti (CBD). Signatáři obou úmluv se setkávají na konferencích, kterým se říká zkráceně COP (Conference of Parties).

Foto © Paul Langrock / Greenpeace

Nechme teď stranou klimatické konference, kterým se věnuje řada jiných textů. V rámci biodiverzitních COPů se každých deset let dohadují cíle pro ochranu biodiverzity na dalších deset let. Naposledy se tak stalo na COP 10 v japonské Nagoji v roce 2010, kdy se vlády téměř dvou stovek států shodly, že napomohou zastavit nejrozsáhlejší vlnu vymírání druhů od vyhynutí dinosaurů. Státy se tehdy dohodly na strategii OSN známé jako „dvacet cílů z Aičí“, což je oblast, kde leží město Nagoja. Země se zavázaly například ke zvětšení rozlohy přírodních rezervací z původních deseti procent rozlohy Země na sedmáct. Stejně tak mělo dojít k rozšíření chráněných mořských oblastí, z tehdejšího jednoho procenta na deset. K dosažení cílů přitom mělo dojít do konce roku 2020, tedy před dvěma lety.

Jenže podle zprávy OSN z roku 2020 nedošlo k úplnému splnění ani jednoho z dvaceti vytyčených cílů. Světové vlády tak selhávají už druhou dekádu po sobě. Ačkoliv došlo k jistému pokroku, nadále v některých oblastech mizí přirozená prostředí, obrovskému množství živočišných druhů hrozí kvůli lidské činnosti vyhynutí a na projekty

ničící životní prostředí nadále ze státních peněz míří okolo 500 miliard dolarů (přes 11 bilionů korun).

Za posledních padesát let se počty volně žijících živočichů na planetě zmenšily o dvě třetiny. Každé dvě vteřiny je vykáčen les o velikosti fotbalového hřiště. Každou minutu skončí v oceánech a řekách plastový odpad o objemu popelářského vozu. Každý den vyhynou desítky druhů. Důkazy o lidsmi způsobené destrukci naší planety nebyly nikdy jasnější a přesvědčivější. Země zažívá největší úbytek života od dob dinosaurů a na vině je člověk. Podle vědců způsob, jakým těžíme, znečišťujeme, lovíme, hospodaříme, stavíme a cestujeme, může způsobit vyhynutí nejméně milionu druhů. Šesté masové vymírání v geologické historii již začalo, někteří vědci tvrdí, že se ztrácejí miliardy jednotlivých populací. A ztráty jsou často nevratné.

JDE I O NAŠE PŘEŽITÍ

Ochrana pestré přírody je i ochranou našeho života a naší budoucnosti. Biologická rozmanitost je pro život naprosto zásadní. Má stejný význam pro člověka jako pro ochranu životního prostředí a klimatu. Je nezbytná k tomu, aby lidé měli co jíst a co pít a aby mohli dýchat čistý vzduch. Hraje důležitou úlohu i pro zachování rovnováhy v přírodě. Pomáhá v boji proti změně klimatu a zabraňuje šíření infekčních nemocí. Podle Světového ekonomického fóra je na přirozeném životním prostředí a jeho zdrojích závislá téměř polovina celosvětového HDP (přibližně 40 bilionů eur). Všechna největší hospodářská odvětví (stavebnictví, zemědělství a potravinářství) do značné míry závisejí na přírodě a v rámci celosvětové ekonomiky společně generují téměř 7,3 bilionu eur. Zhruba 95 % potravin, které jíme, vzniká v půdě, ale podle OSN je až 40 % světové půdy vážně znehodnoceno neudržitelnými zemědělskými postupy. To je víc než dost důvodů pro to, abychom začali jednat.

21 CÍLŮ PRO ZÁCHRANU PLANETY

Často se – hlavně v zahraničních médiích – spekulovalo, zda bude COP 15 pro biodiverzitu tím, čím byl pro klima COP v Paříži (tedy relativní úspěch), nebo zda naopak skončí jako klimatická konference v Kodani, tedy naprostým fiaskem. V době přípravy tohoto čísla Greenpeace magazínu ještě neznáme výsledek jednání, ale kdybych si měl vsadit, přiklonil bych se k první variantě. Svět se hodně posunul od kodaňského fiaska a také poučil.

Věčný cynik a pesimista, kterým já nejsem, by asi namítl, že slibem státníci nezarmoutí. Přijmout silný rámeček – v tomto případě 21 cílů – je jedna

věc, jejich naplnění věc druhá. Bez prvního se ale nestane to druhé. A o jaké cíle se tedy vlastně jedná?

Odstranění znečištění platem, snížení používání pesticidů o dvě třetiny, snížení míry zavlečení invazních druhů na polovinu a zrušení dotací do praktik, které ničí biodiverzitu především v zemědělství. Mezi cíle patří také snížení současné míry vymírání druhů o 90%, posílení integrity všech ekosystémů, ocenění přínosu přírody pro lidstvo a v neposlední řadě zajištění finančních zdrojů k dosažení těchto cílů.

Jaké jsou hlavní překážky? Stejně jako při jednáních o klimatu existují značné rozpory mezi zeměmi globálního severu a jihu a zatím se zdá, že největší rozpory panují v několika oblastech. Obvyklým tématem jsou **finance**, jejich přesun od bohatší států k těm chudším a zároveň podmínky a kontrolování jejich využívání. Hlavním sporným bodem je otázka tzv. „mobilizace zdrojů“; jinými slovy, jak financovat činnosti k provádění nového rámce a konkrétně kolik bohatší země poskytnou na pomoc chudším zemím při ochraně jejich biologické rozmanitosti. Brazílie a dalších 22 zemí vyzvaly bohatý svět, aby do roku 2030 poskytoval nejméně 100 miliard amerických dolarů ročně.

Ikonickým cílem ochrany biodiverzity je cíl označovaný jako **30 x 30** (cílem chránit 30% pevniny a moře do roku 2030). Dá se očekávat, že některé státy (Argentina či Brazílie) budou chtít vyměnit podporu tohoto cíle za ústupky v jiných oblastech, hlavně v oblasti zemědělství a snižování množství pesticidů. Pokud se nenajde shoda na tomto cíli, znamenalo by to naprostý krach jednání.

V našich podmínkách problém spíš neznámý, přesto může ohrozit celé jednání, je dohoda nad

digitálně uloženými informacemi o genetických sekvencích. Společnosti by z takových informací mohly těžit, například při vývoji nových léků, aniž by potřebovaly fyzický přístup ke zkoumání daných druhů. To znamená, že by se mohly vyhnout povinnosti dodržovat pravidla CBD týkající se sdílení přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů se zemí původu. Zatímco některé strany tvrdí, že digitální sekvencní informace jsou mimo působnost CBD o přístupu a sdílení přínosů, jiné strany tvrdí, že neřešení této otázky by mohlo učinit protokol zbytečným. A zatím je ve vyjednáváních v této oblasti minimální postup.

ČESKO NESE PRAPOR EU

EU si pod taktovkou českého předsednictví schválila společné stanovisko, které slouží jako obecný vyjednávací postoj pro COP 15. A nelze než za tuto pozici české ministerstvo životního prostředí a celou EU pochválit. Rada ve svých závěrech vyzývá k přijetí ambiciózního, komplexního a transformačního celosvětového rámce pro biologickou rozmanitost po roce 2020, který zahrne i dlouhodobé cíle pro rok 2050, průběžné výsledky do roku 2030 a akční cíle pro rok 2030, jež budou společně účinným způsobem řešit přímé i nepřímé příčiny úbytku biologické rozmanitosti. EU skutečně patří mezi ty státy, které tlačí na co nejambicióznější dohodu a české předsednictví v tom bude sehrávat důležitou roli.

Jan Freidinger

koordinátor kampaní Greenpeace

**SVÝM DÍLEM SE SNAŽÍM
UPOZORŇOVAT NA AKTUÁLNÍ
PROBLÉMY, A TO I S OTAZNÍKEM,
JAKÉ MAJÍ ŘEŠENÍ**

Po celém světě vznikaly k 50. výročí Greenpeace obří malby na fasádách, muraly, s tématem Hope Through Action. Ten český, ve Vršovické proluce v Praze, vytvořil Michal Škapa. Jeden z nejuznávanějších street artistů nejen u nás.

Před rokem jsme tě oslovili, abys vytvořil mural ke kulatým narozeninám Greenpeace, a od září zdobí pražské Vršovice tvoje dílo Gai a Gaia.

Kdybychom teď byli na tvé komentované prohlídce, co bys nám o něm řekl?

Byla to celkem dlouhá cesta a jsem rád, že nakonec skončila právě tady. Vršovickou fasádu jsem si vyhlídl před několika lety, tehdy jsem na ni dokonce připravoval nějaké skici, ale pak to vyšumělo. Později na tom místě fungovala Galerie Proluky Krištofa Kintery, oblíbené místo pro setkávání lidí. Dneska už je přesunutá jinak, nicméně mě těší, že jsme svým způsobem navázali na dění v daném prostoru. Fasáda je hodně zajímavá svou členitostí, jak je rozdělená na dvě části, což byla výzva, která mě při přípravě návrhu významně nasměrovala. Mohl jsem pracovat se dvěma postavami a víc příběhově.

Jaký příběh mural vypráví?

Nalevo je tvář vystupující z pralesa, nad kterou se tyčí objekt, něco mezi skalisky a budovami, připomínka dávných civilizací. Tato část reprezentuje divokost a sílu přírody. Na pravé straně se nachází velká postava šamana, který taktéž vystupuje ze zeleně, kolem hlavy mu rotují planety, vesmír a čas. V jedné ruce drží žezlo ověšené různými atributy a v druhé světlo, jiskru, která dává naději v dobrou budoucnost, v to, že lidé přestanou být egoisti a otočí svoji pozornost i ke společnosti jako celku a k planetě, aby ji dokázali ochránit a předat i dalším generacím. Šaman stojí po kotníky ve vodě, životodárné tekutině, prapůvodní matérii, prvotní polívce, kde vzniklo DNA a z něho se vyvinul veškerý život na naší planetě.

Pro někoho mohlo být překvapení, jak jsi naše téma uchopil. Jak vznikla idea zpracovat ho právě takhle?

V posledních letech jsem vylezl z ateliéru a začal zase víc malovat venku. S tím souvisí, že jsem v neustálém procesu vytváření skic, i když ještě nevím, co a kde budu přesně malovat. Ty pak modifikuju a skládám z nich obsah, který mě zajímá. Po tom, co jsme si řekli základní rámec, to vznikalo přesně takhle. A když už jsme věděli, na jakém místě dílo vznikne, rozpracovával jsem dál vizualizace s ohledem na něj.

Má pro tebe nějaký motiv nebo místo na muralu zvláštní význam?

Během realizace mě navštívili moji dva synové, kterým je sedm a jedenáct let, byli se mnou i na plošině a chvíli malovali, jsou nakonec zakomponováni v pralesním porostu. To má pro mě velkou důležitost. Na různá místa jsem také zaznamenával osobní vzkazy pro svoje lidi, jako to dělám vždy. Po umělecké stránce mě pak velmi baví vesmírné jevy nad pravou postavou, které přecházejí do abstrakce. Ale mural je potřeba vnímat jako celek, i když moje celky se skládají z mnoha malých částí.

Jak pak vzniká taková realizace na místě?

Produkční přípravy jsou poměrně náročné, člověk musí vybrat příslušné barvy, pořídit jich správný počet, nakoupit válečky, rukavice a respirátory, zajistit plošinu... A pak se kolikrát nevyhne nejrůznějším dobrodružstvím. Plošinu nám přivezl nákladák, zastavil uprostřed rušné křižovatky a my jsme museli manévrovat mezi tramvajemi a auty a po úzkém chodníčku ji dostat až na místo. Deset dní před začátkem práce navíc vydatně pršelo, takže půda byla mokrá a ta šestnáctitunová plošina nám do toho bahna zapadla.

První večer jsme přivezli projektor a pomocí něj zachytili na fasádě ty nejdůležitější body, které jsem od dalšího začal detailně rozkicovávat. A pak jsme s kolegou Ondřejem vybarvovali, postupně jezdili v koši nahoru a dolů, když to bylo kompletně hotové, vrátil jsem se ke konturám, stínování, hrál si s detaily a podobně. Celý tento proces trval týden. Pravá část fasády je tak vysoká, že bylo lepší se během práce nedívat dolů. Samozřejmě jsme se tam jednoho večera zasekli, to když s námi vyjel nahoru fotograf a plošinu jsme přetížili. Trvalo půl hodiny, než se nám podařilo dostat zpátky. Ale byl to nezapomenutelný týden, moc jsem si ho užil. Skvělé bylo i to, kolik lidí se u nás zastavovalo. Jak je hned u proluky zastávka tramvaje a kousek odtud několik škol, je neustále na očích. Unikátní místo.

Čím pro tebe byla spolupráce s Greenpeace důležitá?

Umožnila mi vytvořit rozsáhlé dílo. Úžasné bylo i propojení s Wall Street festivalem. Ale hlavně – tahle témata řeším a vím, jak je důležité na ně

» Tahle témata řeším a vím, jak je důležité na ně neustále a neúnavně upozorňovat...

neustále a neúnavně upozorňovat. Proto jsem rád, že jsem se mohl do takové kolektivní věci a sdělení zapojit. Navíc, když jsou mi Greenpeace sympatičtí od malíčka.

Graffiti a street art je ve své podstatě forma aktivismu. Je to důvod, proč ses kdysi vydal právě touhle uměleckou cestou?

Začínal jsem malovat graffiti kolem roku 1993 a tím, jak to tady začínalo, přicházelo spoustu trendů, vlivů a nových myšlenek. Ta vlna mě sebrala a stala se pro mě přirozenou. Celkově vnímám to, co dělám, primárně jako svoji komunikaci s dalšími lidmi. Svým dílem se snažím sdělovat zajímavá aktuální témata nebo příběhy, upozorňovat na problémy, a to i s otazníkem, jaké je na ně řešení. Upřímně doufám, že moje dílo a výstavy tohle vyvolávají. Jsem zastáncem toho, aby umění

působilo samo o sobě, zároveň mám ale rád i různé komentované prohlídky a setkávání, kde lidem, které to zajímá, můžu sdělit celé pozadí, vyprávět jim, jak do svých obrazů kóduju texty, jak se vztahuju k tomu, jak se člověk chová v určitých lokalitách, jakým způsobem přistupuje ke svému životu, co staví za obydlí a města. Když to vyvolává otázky ohledně našich životů na tomhle světě, má to smysl.

Chtěl bys něco popřát planetě a Greenpeace do nového roku?

Aby se organizaci dobře vedlo a dařilo se jí upozorňovat na důležitá témata. A té naší planetě přeju hodně zdraví a štěstí, určitě ho bude potřebovat.

Ivana Česnek Marcínová

koordinátorka vztahů s veřejnými osobnostmi

KLIMATICKÁ KONFERENCE V EGYPTĚ PŘÍ ÚSPĚCH PRO STÁTY, NA NĚŽ DOPADÁ ZMĚ NEJVÍCE, ALE ZKLAMÁNÍ PRO VŠECHNY

Na dvacáté sedmé klimatické konferenci v Egyptě se ukázalo, jak zásadní je role předsedající země. Za mnoha problémy a neúspěchy konference stály právě problematické praktiky egyptského vedení dávající až nepřiměřený prostor fosilním lobbistům, kteří nehodlali ustoupit ze svých pozic do poslední chvíle. Konference se i kvůli nim prodloužila o dva dny až do nedělního rána, kdy mnozí zástupci zemí byli příliš unaveni na to, aby se zasadili o vyřešení sporných otázek a prosazení potřebných změn.

Velkým problémem Egypta je také stav občanské společnosti, na konferenci samotné chyběl prostor pro svobodné vyjádření postojů aktivistů tak, jak jsme zvyklí u nás v Evropě. Zarážející bylo rovněž partnerství klimatické konference se společností Coca-Cola, která je jedním z největších plastových znečišťovatelů na světě. Z výsledků konference je proto zřejmé, že její výsledky byly diktovány spíše hlasy fosilních a korporátních lobbistů, a nikoli potřebami a přáními těch nejzranitelnějších.

HISTORICKÝ ÚSPĚCH V OTÁZCE KLIMATICKÉ SPRÁVEDLNOSTI

Největším úspěchem klimatické konference je zřízení fondu pro financování klimatických škod a ztrát. Po více než 30 letech se státy Rámcové úmluvy o změně klimatu rozhodly řešit ničivé důsledky klimatické změny. Vyspělé země s vysokými emisemi budou prostřednictvím fondu přispívat na úhradu škod způsobených dopady klimatické krize v nejzranitelnějších částech světa. Počet extrémních klimatických a povětrnostních jevů, s nimiž se

INESLA VELKÝ MĚNA KLIMATU

Foto © Marie Jacquemin / Greenpeace

rozvojové země setkávají, se od roku 1991 více než zdvojnásobil a každoročně postihuje průměrně 189 milionů lidí. Vznik fondu byl možný jen díky tomu, že rozvojové země, komunity a neziskové organizace byly jednotné a držely při sobě od začátku až do svého konce. Dohoda, která určí směřování a účel financí nejzranitelnějším zemím, bude diskutována v nadcházejícím roce a přijata by měla být na příští klimatické konferenci COP 28. Dohoda o zřízení fondu znamená hlavně uznání následků klimatické změny a nutnosti jejich kompenzace.

POLITICI NEŘEŠILI PŘÍČINU, ALE NÁSLEDKY KLIMATICKÉ ZMĚNY

Naopak největším zklamáním konference je, že ani letos nedokázali světoví lídři výslovně pojmenovat příčinu klimatické krize – fosilní paliva. Pod tlakem fosilních lobbistů, kterých bylo na letošní konferenci registrováno celkem 636, tedy o 100 více než před rokem, se nepodařilo rozšířit závěry poslední

konference COP 26, která zmínila jen útlum uhlí. Řešení klimatické krize však vyžaduje ukončení těžby a spalování všech fosilních paliv, včetně ropy a plynu. Rozšíření závěrů na všechna fosilní paliva prosazovalo 80 zemí, mimo jiné Evropská unie pod vedením českého předsednictví, ale také USA, Spojené království nebo Indie. Naopak proti byly zejména Rusko a Saúdská Arábie. Zintenzivnění boje proti fosilním palivům by tak mělo nastat na klimatické konferenci COP 28, která se koná příští rok v ropné supervelmoci, Spojených arabských emirátech. Umístění konference tak nedává moc velkou naději na úspěch. Je ale zásadní si uvědomit, že pokud nedojde k rychlému ukončení využívání všech fosilních paliv, vzniklé náklady na škody a ztráty nebudeme schopni pokrýt žádnou dostupnou částkou.

KLIMATICKÁ KONFERENCE JAKO PLATFORMA PRO DISKUSI

Hlavním významem klimatických konferencí COP je poskytnout platformu pro diskusi a jednání mezi 198 zeměmi, které jsou členem Rámcové úmluvy o změně klimatu. Přímět k dohodě 200 států samozřejmě není lehký úkol, proto se zdají výsledky klimatických konferencí jako nedostatečné a pomalé. Většina pozorovatelů se shoduje, že skutečné dění kolem změny klimatu se odehrává mimo každoroční zasedání OSN. Hlavní posun ke klimatické politice dostatečně ambiciózní pro udržení globálního oteplování pod úrovní 1,5 stupně Celsia je proto na bilaterální úrovni. Příkladem může být třeba letošní dohoda mezi EU a Jižní Afrikou o spravedlivé energetické tranzici, která povede k přechodu od uhlí k obnovitelným zdrojům, a urychlí tak snižování emisí.

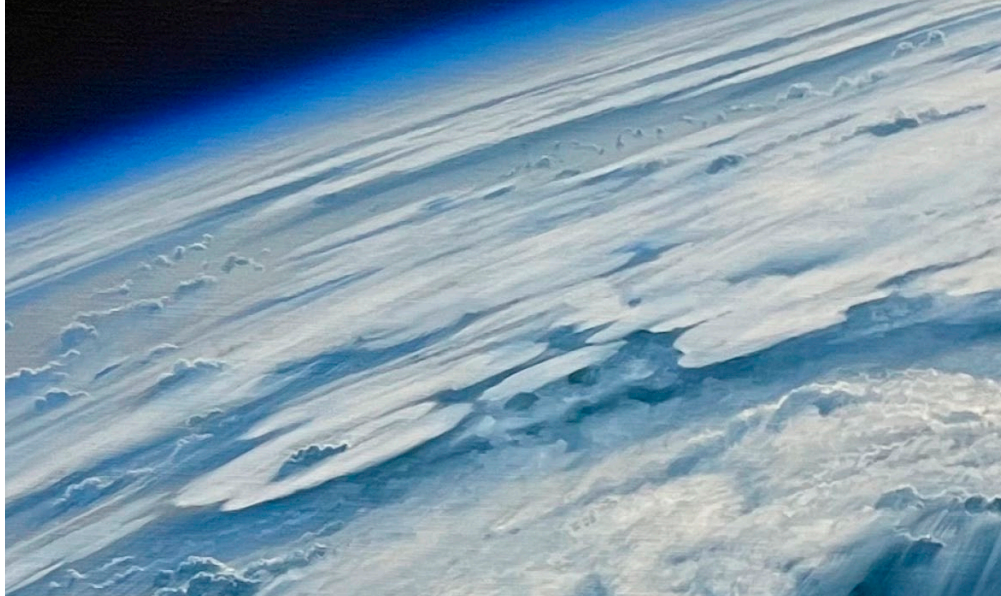
COP 29 V ČESKU?

V průběhu klimatické konference v Egyptě oznámili zástupci české delegace možnost, že se Česko bude ucházet o (spolu)organizování konference COP 29, která se v roce 2024 bude konat v regionu střední a východní Evropy. Na stole je stále primárně otázka financí a logistiky takovéto akce globálního rozměru. Pokud by se však konference skutečně konala v Česku, byl by to pozitivní impuls pro ambicióznější klimatickou politiku, která by se mohla dostat do priorit politické agendy.

Miriám Macurová

expertka Greenpeace na evropskou klimatickou politiku

SOUNDTRACK PRO PLANETU

K 50. narozeninám jsme si letos nadělili hudební kompilaci Soundtrack pro planetu. Čtrnáct skvělých hudebníků a hudebních projektů pro nás vytvořilo skladby, v nichž použili zvuky nahrané během expedice Greenpeace po celém světě. Album si můžete poslechnout na Spotify, iTunes a dalších digitálních hudebních platformách.

My jsme se autorů skladeb zeptali: „Jak může hudba pomoci planetě?“

AURI FORDA

Jaká nepředstavitelná souhra okolností vedla ke vzniku planety, která je jedinečná, úchvatná, fascinující

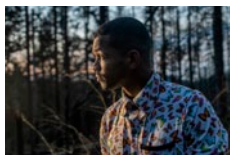
a pulzuje životem! Její ochrana by v dnešní době měla být vnímána jako esenciální. Věřím, že právě hudba je jedním z nejmocnějších klíčů, který nás v tomto úsilí dokáže spojit. Vyjadřuje ty nejhlubší a nejnaléhavější pocity, odemyká srdce, otevírá mysl, pomáhá snít a motivuje nás k činům. Nechme se hudbou inspirovat a nezapomínejme, že i drobné skutky a krůčky nakonec vedou k velkým věcem.

BEATA HLAVENKOVÁ

Někdy jsou slova zbytečná, odpověď se skrývá v názvu mé skladby MPNWMLNH, tedy MakePeaceNotWarMake-

LoveNotHatred. A jak řekl Hans Kayser: „Svět, takový, jaký je, můžeme zachytit spíše sluchem než zrakem.“

BEN CRISTOVAO

Dost lidí zajímá, co říkáme na sociálních sítích, přestože mě většina z nich primárně sleduje kvůli hudbě. Proto se na sítích

ochraně planety věnuju. Není mi jedno, co tu po nás zůstane.

HIMALAYAN DALAI LAMA

Hudba nám umožňuje vnímat svět jinak než vizuálně. Skrze vibrace a emoce zesiluje prožití

současnosti. Zároveň je to jazyk, kterým my všichni na planetě Zemi rozumíme stejně a její podstata je zakódována v těch nejzákladnějších principech vesmíru i v každodenních pohybech přírody, společnosti a v čase. V hudbě hledáme naději, pochopení, ale i uspokojení, úlevu a klid. Je to mocný nástroj ke komunikaci, k politickým nebo sociálním změnám, ale stejně tak, když se správně použije, může pomoci v ochraně planety.

CHROMESTATIC

Asi pro každého umělce je příroda a její rozmanitost zdrojem inspirace. Příroda má ale také sílu ovlivňovat to, jak hudbu

vnímáme. Úplně jinak může působit ta samá hudba při poslechu v ulicích města se sluchátky v uších a jinak při procházce opuštěným lesem, který jí může dát v ten moment úplně nový rozměr. A stejně tak naopak může hudba pomáhat k intenzivnějšímu vnímání přírody a prostředí, ve kterém žijeme.

JAN 2 & CHARLIE ONE

Hudba je komunikačním kanálem, a proto také skvělým způsobem, jak lidem předat poselství. Třeba o environmen-

tálních problémech. Hudba navíc vytváří dobré vibrace, které zase mohou lidem pomoci naladit se na svůj krásný vesmír a činit moudrá a uvědomělá rozhodnutí.

LUKÁŠ TURZA

Ve světle pandemie a války se chvilkově přeskupily naše hierarchie potřeb – Green Dealy & spol. se teď s oblibou

zametají pod koberec. Ale ať už si o konkrétních řešeních ekologických problémů planety stylem „shora dolů“ myslím cokoliv, jsou to problémy, které jednoduše zamést nejdou, rychle se zase připomenou. Myslím, že je proto důležité udržovat i v této době ekologický diskurz při životě, abychom při životě zůstali i my – a když to jde prostřednictvím hudby, je to za mě win-win. Díky za příležitost!

JOSEF SEDLOŇ A SONORITY

Hudba má dar léčit. Pokud se všichni vyléčíme, naše duše, uvědomíme si, že jsme všichni propojení

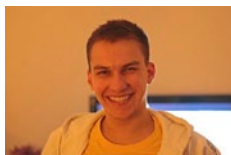
a tvoříme jednotu, i s přírodou. A pak už o planetu nemusíme mít strach.

MARTIN ŠIMEK

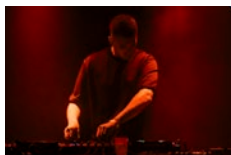
Myslím, že by to mělo být tak nějak samozřejmě, bohužel není. A jelikož je hudba nejlepší prostředek k probuzení

citů, mohlo by si to tím pádem uvědomit více lidí.

OPONJI

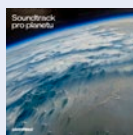
Ochrana planety je důležitá, abychom na ní mohli společně důstojně žít. Hudba může navodit přátelskou atmosféru, abychom se k tomuto cíli co nejvíce přiblížili.

WHITHE

Hudba pre mňa vyjadruje formu emocionálnej a psychickej slobody, myslím, že psychická sloboda v súčasnej dobe

nie je bežne dostupná komodita pre značnú časť našej planéty. Hudbou dokážeme napomôcť ľuďom bez tejto pomyslenej slobody sa aspoň na moment odosobniť od jednej veľkej chladnej transakcie, ktorú voláme naša modrá planéta.

Soundtrack pro planetu

© 2022 Greenpeace Czech Republic

Water Cycle (Martin Šimek) / **Vesmír** – **Lukas Turza remix** (Ben Cristovao) / **Adrift** (Himalayan Dalai Lama) / **MPNWMLNH** (Beata Hlavenková) /

Voda – **Lukas Turza remix** (Barbora Poláková) / **Kamay** (Hífi a Lofi) / **Polar Circles** (Chromestatic) / **Birds** (Oponji) / **A Prelude to Dawn** (Ai Fen) / **Enchanted Hip Peas** (John Green, Charlie Brown) / **Smother** – **Greenpeace edit** (Whithe) / **Gentle Storm** (Auri Forda)

Celkový čas: 49 minut 14 sekund

Ivana Česnek Marcinová

koordinátorka vztahů s veřejnými osobnostmi

SOUČASNÁ ENERGETICKÁ KRIZE MÁ EVROPSKÉ, NIKOLIV NÁRODNÍ ŘEŠENÍ

Greenpeace spolu s ekologickými organizacemi Hnutí Duha, Centrum pro dopravu a energetiku a projektem Fakta o klimatu uspořádaly ve spolupráci s Výborem pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí Senátu ČR a pod záštitou místopředsedkyně Senátu Jitky Seitlové odbornou konferenci Udržitelně a dostupně: energetická bezpečnost v čase transformace. Na čem se experti ve Valdštejnském paláci shodli?

Účastníci vystoupili ve dvou programových blocích, které byly zaměřené na dopady, řešení a budoucnost české i evropské energetiky v širším kontextu současné energetické krize. Od řečníků opakovaně zaznívalo, že Evropa si musí v energetice více pomáhat a více své snahy koordinovat, a to nejen při zajišťování dodávek plynu v následující topné sezoně, ale i při přechodu na bezemisní energetiku.

Panova rovněž shoda, že při řešení krize budou hrát klíčovou roli energetické úspory, zateplování a obnovitelné zdroje energie a že je důležité také řešit energetickou chudobu, kterou zhoršují současné vysoké ceny energií. Česká republika podle účastníků konference zoufale potřebuje novou aktuální energetickou koncepci, která by tyto trendy zohledňovala.

Konferenci svou záštitou podpořila místopředsedkyně Senátu Jitka Seitlová, která si vzala úvodní slovo a vyzdvihla potřebu řešení současné energetické krize.

První blok konference zaměřený na dopady a řešení aktuální situace otevřel analytik Jan Rovenský z Greenpeace ČR, který zdůraznil potřebu spolupráce na evropské úrovni při řešení současné krize. Po něm vystoupila Aleksandra Tomczak – členka kabinetu místopředsedy Evropské komise Franse Timmermanse, která představila kroky Evropské

komise po útoku Ruska na Ukrajinu a potřebu diverzifikace zdrojů před letošní i následující zimou.

Dále v prvním bloku vystoupila ředitelka odboru elektroenergetiky a teplárenství na ministerstvu průmyslu a obchodu Hana Konrádová, která představila kroky ministerstva průmyslu a obchodu v oblasti energetiky. Analytik Jan Klusáček z Platformy pro sociální bydlení promluvil o nové studii o energetické chudobě a vedoucí energetického programu Hnutí DUHA Jiří Koželouh nabídl řešení jednotlivých příčin a důsledků energetické krize.

Druhý blok konference byl věnován vizím pro bezpečnou a udržitelnou budoucnost české i evropské energetiky. Výzkumník Martin Jirušek z Masarykovy univerzity otevřel debatu geopolitickým pohledem na současnou energetickou krizi. Analytik Chris Rosslowe z think-tanku Ember poté popsal možnosti přechodu evropské energetiky na obnovitelné zdroje do roku 2040, člen představenstva společnosti ČEPS Pavel Šolc do diskuse vstoupil s tématem možnosti české energetické sítě a dekarbonizace. Bývalý ministr životního prostředí a expert Komory OZE Martin Bursík do debaty přispěl diskusí o obnovitelných zdrojích a technologiích, které můžeme mít k dispozici. Diskusi nakonec uzavřela právnička Eliška Beranová z organizace Frank Bold popisem legislativního rámce komunitní energetiky a jejího potenciálu pro výrobu energie. Závěrečné slovo konference měl předseda Výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí senátor Zbyněk Linhart.

Šimon Hauser
mediální koordinátor

Fotografie zachycuje protest proti dovozu fosilních paliv z Ruska a proti financování války jejich prostřednictvím.

ZDRAŽOVÁNÍ ENERGIÍ JEŠTĚ NEKONČÍ

Vysoké ceny energií zůstávají tématem, které otřásá českou společností a které stále vyvolává obavy a nervozitu navzdory přijatým vládním opatřením. Tím hlavním, se kterým přišla vláda Petra Fialy ve snaze čelit vysokým cenám energií, je zastropování koncových cen energií pro domácnosti, obce, živnostníky a malé a střední firmy ve výši 6 korun za kWh silové elektřiny a 3 korun za kWh zemního plynu, platné od ledna příštího roku. Jde o vlajkovou loď vládní pomoci, která se má financovat dvěma způsoby, jednak daní z neočekávaných zisků pro energetické společnosti a banky – tzv. windfall tax, a pak také zavedením stropů pro výrobní ceny elektřiny a odvodem z nadměrného příjmu z prodeje elektřiny.

Tato opatření mají oporu na evropské úrovni, kdy Evropská komise navrhla stanovit v EU dočasný strop příjmů ve výši 180 eur za megawatthodinu elektřiny vyrobené mimo jiné z jaderných, uhelných a obnovitelných zdrojů. Všechny příjmy přesahující uvedenou úroveň tak mají vybírat členské státy a přesměrovávat je ke spotřebitelům, aby se zmírnil dopad vysokých cen elektřiny. Windfall tax pak vychází z evropského solidárního příspěvku společností působících v oblasti fosilních paliv. Evropská komise ho navrhla zavést už v roce 2022 z nadměrného zisku z činnosti v odvětví fosilních paliv – tedy pro ropné, plynárenské, uhelné a rafinérské

společnosti. Příspěvek se má vybírat z nadměrného zisku v roce 2022, případně i v roce 2023 a zahrnuje zisk, který je alespoň o 20% vyšší než průměrný zisk za předchozí tři roky.

STOPROCENTNÍ ZDANĚNÍ NEOČEKÁVANÝCH ZISKŮ

Daň z neočekávaných zisků, jak byla schválena v Poslanecké sněmovně a Senátu, má oproti tomu platit po dobu tří let od příštího roku do roku 2025 a její sazba činí 60 procent, respektive jde o šedesátiprocentní daňovou přírážku na nadměrný zisk. Neočekávaným ziskem se myslí rozdíl mezi základem

» Největším problémem této daně je to, že se nevztahuje už na letošní rok...

daně a průměrem nákladů základu daně za poslední čtyři roky navýšeného o 20%. Největším problémem této daně, na který jsme za Greenpeace opakovaně upozorňovali, je to, že se nevztahuje už na letošní rok. Energetické společnosti přitom už letos dosahovaly vysokých neočekávaných zisků v souvislosti s válkou na Ukrajině a vysokou cenou plynu, kterou se snažil co nejvíce vyšroubovat svým vydíráním ruský režim Vladimíra Putina. Například čistý zisk ČEZ za tři čtvrtletí letošního roku stoupl na 52,3 miliardy korun z 6,7 miliardy ve stejném období v roce 2021. Za celý rok pak společnost počítá se ziskem mezi 65 až 75 miliardami korun. Kromě zdanění už letošních mimořádných zisků jsme za Greenpeace také prosazovali, aby zmíněná daň byla ještě vyšší a neočekávané zisky energetických korporací byly zdaněné stoprocentně.

Zastropování příjmů z výroby elektřiny, se kterým přišla Evropská komise, pak český parlament schválil rovněž v upravené podobě, kdy zmíněný strop příjmů ve výši 180 eur za megawatthodinu se netýká všech zdrojů elektřiny, ale naopak se pro různé zdroje liší. Pro elektřinu vyrobenou z jaderných zdrojů tak činí pouze 70 eur, pro elektřinu z větru, vody, geotermální energie a slunečního záření 180 eur, ovšem pro elektřinu z hnědého uhlí v případě zdroje do 140 MW 230 eur a u zdroje nad 140 MW 170 eur. U elektřiny z plynného paliva z biomasy je strop dokonce 240 eur, u té z pevného paliva z biomasy 210 eur a u elektřiny vyrobené energetickým využitím komunálního odpadu jen 100 eur. Od uvedeného odvodu z vysokých tržeb mají být zároveň osvobozeny všechny elektrárny do výkonu 1 MW.

VYSOKÉ CENY ENERGIÍ NAVZDORY VLÁDNÍMU ZASTROPOVÁNÍ

Vysoké ceny energií dopadají na společnost navzdory výše zmíněným opatřením na úrovni Evropské unie i České republiky, a ještě dopadat budou. Stále více se totiž ukazuje, že zastropování koncových cen u silové elektřiny a plynu pro domácnosti, obce, živnostníky a malé a střední firmy, které prosadila česká vláda, sice dává jistotu, že ceny energií nebudou stoupat do astronomických výšek, přesto však mnoho lidí ještě utrpí cenový šok, protože budou platit výrazně více, než na kolik byli doposud zvyklí.

Například skupina ČEZ od začátku příštího roku zdraží, takže většina spotřebitelů bude platit vládnou zastropované ceny. U většiny zákazníků ČEZ

s produktem na dobu neurčitou má jít v případě nejběžnější distribuční sazby D02d o navýšení o 60 procent u elektřiny. Od začátku nadcházejícího roku má zdražit také Pražská energetika, E.ON a další dodavatelé, takže se očekává, že většina domácností bude platit ceny na úrovni vládního stropu, a ten je o dost výše než to, jaké ceny zde v uplynulých letech bývaly běžné. Zdražování chystají od ledna rovněž teplárny – někde půjde i o desítky procent. Podle teplárenského sdružení by mělo zasáhnout až 4 miliony lidí.

DEFINICE ZRANITELNÉHO ZÁKAZNÍKA

Stále je tak velmi aktuální kampaň Energie lidem, kterou již v září odstartovala koalice sociálních a ekologických organizací a iniciativ. Kromě Greenpeace ČR se do ní zapojila také Platforma pro sociální bydlení, Za bydlení, Hnutí DUHA, Re-set, Centrum pro dopravu a energetiku, Limity jsme my a Fridays for Future. Doposud jsme představili balíček systémových opatření pro pomoc lidem s vysokými cenami, prevencí energetické chudoby a dostupné energeticky efektivní bydlení nezávislé na drahých fosilních palivech.

Dále napřímo pomáháme lidem aktuálně postiženým energetickou krizí, nabízíme praktické rady, jak ušetřit či získat kompenzace od státu. Mobilizujeme dobrovolníky a dobrovolnice a organizujeme svépomocné skupiny, které budou ve svém sousedství dělat úpravy na domech tak, aby unikalo méně tepla a snižovala se spotřeba, například izolováním starých oken nebo půdních prostor. Dobrovolníci a dobrovolnice budou rovněž informovat o možnostech dostupné státní podpory, aby se jí lidé, kteří na ni mají nárok, nebáli využít.

Zásadní věcí, ke které by mohl přistoupit stát a která by výrazně pomohla, je rozšíření definice tzv. zranitelného zákazníka. S touto v novele energetického zákona sice přišel ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela, ale v příliš úzké podobě, která zahrnuje jen lidi se zdravotním hendikepem a zcela opomíjí širokou skupinu lidí, jejichž zranitelnost vyplývá z ekonomické situace. Spolu s tím je třeba, aby vláda přijala návazné nařízení, které zavede cílený úsporný tarif, nebo aby snížila cenové stropy pro zranitelné zákazníky. To by přispělo k tomu, aby zranitelné domácnosti současný růst cen energií zdárně přečkaly. Smutné je, že tyto kroky mohly být učiněny už dávno.

Jaroslav Bican

koordinátor energetické kampaně

NOVÁ KLIMATICKÁ VÁLKA: JAK SI VZÍT PLANETU ZPĚT

Michael E. Mann

ŘEŠENÍ – NEŘEŠENÍ

„Je prospěšné a nezbytné, abychom se znovu obrátili k Zemi a při rozjímání o jejích krásách pocítili údiv a pokoru.“

Rachel Carsonová

Inaktivisté se skutečný pokrok v ochraně klimatu pokusili vykolejit propagováním „řešení“ (zemní plyn, zachytávání uhlíku, geoinženýrství), která ve skutečnosti žádnými řešeními nejsou. Součástí jejich strategie jsou uklidňující slovíčka a termíny („překlenovací paliva“, „čisté uhlí“, „adaptace“ a „resilience“), jež budí iluzi, že k nějakému pokroku dochází, ale v širším kontextu jsou to jen prázdné sliby. Tento trik je zahalen do pláštíku hodnověrného popírání, o kterém jsme už mluvili: umožňuje inaktivistům tvrdit, že řešení předložili. Jenom ne žádná dobrá. Jsou to zdržovací taktiky, jejichž účelem je zabránit smysluplným opatřením, a fosilní průmysl mezitím dále vytváří nečekané zisky. Zastánce ochrany klimatu Alex Steffen tuto taktiku nazval „predátorským zdržováním“. Je důležité umět tyto figle rozpoznat, jelikož čas běží. Klimatická krize už žádné další zdržování nesnese. (...)

NEČISTÉ UHLÍ

Proč prostě v uhelných elektrárnách oxid uhličitý, který se uvolňuje při spalování uhlí, neodebírat, ještě než unikne do atmosféry, a poté jej nepohřbíbit někam pod zemský povrch (nebo pod oceánské dno)? Tomuto procesu se říká zachytávání a ukládání uhlíku (CCS podle „carbon capture and sequestration“), a už byl dokonce zaveden do praxe.

„Když se zabývám nějakým problémem, o krásě nepřemýšlím, ale pokud mám hotovo a řešení není krásné, vím, že je něco špatně.“

R. Buckminster Fuller

Při psaní první verze předchozího odstavce jsem měl v pozadí puštěnou televizi. Právě v ní na CCS běžela reklama od společnosti ExxonMobil. Jako mávnutím proutku vyčarovala lákavou vizi technologie, která naše problémy vyřeší: uhelná energie bez uhlíkového znečištění — konečně příslib „čistého uhlí“! Problém vyřešen, ne? Ne tak docela. Ve skutečnosti je CCS v mnoha ohledech problematické, především pokud jde o proveditelnost, cenu a spolehlivost.

Princip CCS obvykle spočívá v tom, že se oxid uhličitý uvolněný při spalování uhlí oddělí od ostatních emisí, zachytí, stlačí a zkapalní. Následně se napumpuje do hlubin Země, několik kilometrů pod povrch, kde reaguje s porovitými vyvěřelými horninami za vzniku vápence. Tento postup napodobuje geologické procesy, jež oxid uhličitý pohřbívají v mnohem delších časových rozpětích, a potenciálně umožňuje dlouhodobé ukládání oxidu uhličitého.

První velkoformátový projekt demonstrující koncept CCS proběhl v Illinois. Jmenoval se FutureGen a byl navržen tak, aby poskytl data o efektivitě, zbytkových emisích a jiných faktorech, díky nimž by vědci mohli vyhodnotit výkonnost této technologie. Kdyby metoda nalezla v budoucnu komerční využití ve větším měřítku, byla by tato data zásadní. Projekt financovala aliance amerického ministerstva

energetiky, producentů uhlí, spotřebitelů a distributorů. V roce 2015 byl ukončen kvůli potížím se získáním veřejných finančních prostředků. Následovaly však další CCS projekty, například Petra Nova v Texasu, projekt s ohromnou ekologickou stopou.

Navzdory jeho neúspěchu jsme se díky FutureGen dozvěděli o použitelnosti CCS několik zajímavých věcí. Zapojení vědci odhadli, že by každoročně zvládli pohřbit zhruba 1,3 milionu tun oxidu uhličitého, což odpovídá asi 90 procentům uhlíku, které se spalováním uhlí v uhelné elektrárně uvolňovalo. Lokalita pro FutureGen byla vybrána zčásti kvůli příznivé poloze, neboť elektrárna se nachází nad geologickými formacemi vhodnými pro ukládání uhlíku. To by pro mnoho existujících lokalit, kde se spaluje uhlí, platit nemuselo.

Podle Globálního institutu pro CCS (Global CCS Institute) je dnes na celém světě v různých fázích vývoje padesát jedna zařízení pro CCS, jež plánují zachytávat téměř 100 milionů tun oxidu uhličitého ročně. (V současnosti jich je v provozu devatenáct a dalších třicet dva se buď staví, nebo je ve fázi projektování.) Z toho osm se jich nachází ve Spojených státech.

CCS může znít jako jednoduchá cesta ke zmírnění problému se skleníkovými emisemi vzniklými spalováním uhlí. Panují však pochyby o jeho škálovatelnosti. Pohřbívat ročně miliardy tun emisí uhlíku, jež v současnosti vznikají spalováním uhlí, zkrátka není proveditelné. Mnoho uhelných elektráren se nalézá na místech, jež jsou pro CCS nevhodná. Efektivitu technologie na jakékoli konkrétní lokalitě by navíc mohly zhoršit nepředvídatelné faktory jako proudění podzemní vody nebo zemětřesení a seismická aktivita obecně. Nedbale uložený uhlík by se mohl snadno dát do pohybu a vyprchat zpátky do atmosféry.

Jsou tu však i potíže ekonomického rázu. Uhlí dnes na trhu nedokáže konkurovat jiným formám energie. Jako průmyslové odvětví umírá. Vyžadovat, aby uhelné elektrárny zachytávaly a ukládaly vyprodukovaný uhlík, by tento energetický zdroj ještě zdražilo a uspišilo kolaps celého odvětví. Samozřejmě pokud to nezaplátí stát, tedy daňoví poplatníci jako já nebo vy. V takovém případě bychom dotovali špinavou energii, která stále ohrožuje klima, místo levnější čisté energie, jež by mu mohla pomoci. V systému ekonomických pobídek by to byla naprostá zvrácenost.

Nakonec je tu ještě jedno zásadní omezení, a sice že CCS není ani za nejlepších podmínek uhlíkově neutrální. I kdyby devadesátiprocentní míra uložení, již vědci z FutureGen odhadli, byla správná a platila pro CCS obecně, znamenalo by to, že deset pro-

cent oxidu uhličitého stále unikne do atmosféry. Uhelné elektrárny vybavené systémem CCS by dále vytvářely desítky milionů tun oxidu uhličitého ročně. Navíc se většina oxidu uhličitého zachyceného v CCS používá ke zlepšení těžby ropy ve fungujících ropných vrtech. Takto vytěžená ropa uvolní po spálení několikrát více oxidu uhličitého, než kolik ho CCS nejprve uložilo. Tolik k uhlíkové šetrnosti.

Ačkoli se toho dnes o „technologii čisté uhlí“ hodně napovídá, žádné takové technologie (ve smyslu uhelné energie zbavené znečišťujících skleníkových plynů) zatím neexistují. Dokud nebudou shromážděna a prostudována data z pokusných lokalit, což je proces, který potrvá roky, nebude jasné, kolik oxidu uhličitého CCS skutečně ukládá. Určit, nakolik je dlouhodobé ukládání uhlíku efektivní, může trvat desítky let. Viděli jsme však, že i dalších deset let neměnného vypouštění emisí by nás mohlo vystavit katastrofální klimatické změně. Jak trefně poznamenal Michael Barnard, vedoucí stratég think-tanku TFIE Strategy, který se soustředí na řešení založená na čisté energii, „v téhle díře jsme se ocitli vyhazováním uhlíku ze země do vzduchu. Ze všeho nejdřív tedy musíme skončit s vyhazováním. CCS ale nedělá nic jiného, než že z obrovských lopat po lžičkách odebírá uhlík a hází ho zpět do díry.“

Pro fosilní společnosti je CCS atraktivní metoda, jelikož jim umožňuje pokračovat v těžbě a prodeji fosilních paliv. Klimatičtí aktivisté jí však kvůli její pochybné uhlíkové neutralitě nemohou přijít na jméno. CCS se nepřekvapivě ocitlo v samém centru politické debaty o Nové zelené dohodě. (...)

Vypukla nám tu bitva mezi klimatickými progresivisty a klimatickými umírněnými o roli průmyslu a tržně založených mechanismů. A i když se kvůli svému vyhodnocení vědy a ekonomiky z výše nastíněných důvodů kloním v otázce předností zpoplatňování uhlíku na stranu klimatických umírněných, souhlasím spíše s progresivisty, pokud jde o pochybnou hodnotu systémů CCS (s možnou výjimkou odvětví, která jsou v současnosti obtížně dekarbonizovatelná, jako je třeba výroba cementu).

Ukázka z knihy **Nová klimatická válka: Jak si vzít planetu zpět**,

kteou v roce 2022 vydalo nakladatelství Host. Otištěno se svolením nakladatele, redakčně kráceno.

NAUČÍTE SE SPOUSTU NOVÝCH VĚCÍ

Rozhovor s lektorem Filipem Hampelem

Jak ses dostal ke školnímu lektorování u Greenpeace?

Už delší dobu podporuji Greenpeace finančně a jednou mi přišel e-mail s možností být dobrovolníkem. Tak jsem neváhal a přihlásil se. Na náboru mi byly mimo jiné představeny možnosti zapojení a lektorský tým Greenspeakers se mi zamlouval nejvíce, jelikož jsem dělal tábory a volnočasové aktivity pro děti.

Jaké jsou pozitivní dopady tvé práce?

Jako nejpozitivnější dopad vidím to, když studenti dokážou aplikovat do svého života věci, které se na workshopu naučili nebo dozvěděli. Ať už je to omezování živočišných produktů, častější používání MHD nebo kol či redukce vyprodukovaných odpadů. Takže celkově šíření osvěty v mladších generacích je ten nejpozitivnější dopad.

Co přesně máš na starosti ve školním programu Greenspeakers?

Částečně jsem na to odpověděl v předchozí otázce. Mám na starosti, jako každý člen lektorského týmu, vedení workshopů na základních a středních školách. Jeden je kratší s názvem „Ty svět změníš“ a týká se udržitelného životního stylu. Druhý je delší a jde o projektový den „Nauč se měnit svět“, ve kterém se studenti naučí vést svou vlastní kampaň na environmentální téma, které si sami zvolí, a budou schopni ji na své škole dovést do konce.

Jak se mohu stát lektorem u Greenpeace?

Velmi jednoduše. Na stránkách Greenpeace je možnost „Zapojit se“ a tam už je kontakt na naši koordinátorku lektorů Míšu. Stačí jí napsat na e-mail a ona už ti řekne, jak dál.

Co bys vzkázal případným zájemcům?

Nebojte se toho, můžete jenom získat. Naučíte se spoustu nových věcí jak faktografických, tak i praktických do života. Myslím si, že jsme skvělá parta, která je rozprostřená po celé republice, takže se nemusíte bát, že byste na to byli sami.

Baví vás práce s mladými lidmi a máte měsíčně 10 až 12 hodin volného času?

Máme pro vás příležitost! V současné době hledáme nové posily do lektorského týmu. Stačí se přihlásit přes dobrovolnický formulář na našem webu nebo napsat naší kolegyni Michaelae Nedvedové na michaela.nedvedova@greenpeace.org.

Šimon Hauser
mediální koordinátor

Soundtrack pro planetu

GREENPEACE

K 50. narozeninám Greenpeace vznikla hudební kompilace Soundtrack pro planetu.

Čtrnáct hudebníků a hudebních projektů pro nás složilo skladby, v nichž použili zvuky nahrané během expedic Greenpeace po celém světě. Obraz na obalu alba vytvořil Jan Uldrych.

„Hudba je důležitá, protože nám umožňuje způsob k okamžité komunikaci, přímý zásah do srdce, mysli a duše. Jestli chceme zachránit planetu, musíme se unifikovat. Hudba nám nabízí možnost dojmout se společně, nechat se unést na společných emocích a aktivovat se k společnému cíli.“

Ai fen